

วารสารสโสม

วารสารสโสม

ธงชัย สุขเสวต*

รัชณี จันทร์เกษ†

ตำรับเบญจมูลใหญ่ มีฤทธิ์ลดไข้ แก้ปวด แก้อักเสบในสัตว์ทดลอง*

ชญาณิน กิรติไพบูลย์*, ระวีวรรณ มโนหาญ**, ชนิตา พลาณเวช**, นิจศิริ เรืองรังษี**, ภัสราภา โตวิวัฒน์*

*ภาควิชาเภสัชวิทยาและสรีรวิทยา คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**วิทยาลัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Journal of Health Research. 2555, 26 (5) : 277-284.

ตำรับเบญจมูลใหญ่ เป็นตำรับยาไทยที่นำมาใช้ในการรักษาอาการไข้และการอักเสบ ซึ่งประกอบไปด้วย รากของต้นไม้ 5 ชนิด คือ มะตูม (*Aegle marmelos*) เพกา (*Oroxylum indicum*) ลำไย (*Dimocarpus longan*) แคนแตร (*Dolichandrone serrulata*) และคัตลิ้น (*Walsura trichostemon*) ตำ

รับยานี้ถูกใช้อย่างกว้างขวางมาเป็นเวลานาน แต่ก็ยังไม่มี การทดสอบในสัตว์ทดลอง เพื่อศึกษาฤทธิ์ของตำรับยานี้ตามสรรพคุณดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึง ทำการศึกษาฤทธิ์ลดไข้ของตำรับเบญจมูลใหญ่ในหนูแรท โดยใช้สารสกัดจากตำรับเบญจมูลใหญ่ให้ หนูแรท โดยให้สารสกัดจากตำรับเบญจมูลใหญ่ให้ หนูแรท ทางปาก ซึ่งพบว่า มีฤทธิ์ลดไข้ได้ดี เทียบเท่ากับยาลดไข้แก้ปวดแอสไพริน (Somkit Bansuttee และคณะ, *Journal of Health Research*. 24(4): 181-185) ต่อมาคณะผู้วิจัยทำการ ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อศึกษาฤทธิ์แก้ปวดและแก้อักเสบ ของตำรับเบญจมูลใหญ่ในหนูเมาส์ ผลการศึกษาก็ พบว่า สารสกัดจากตำรับยาเบญจมูลใหญ่มีฤทธิ์แก้ ปวด ได้ในทุกขนาดยาที่ให้ คือ 125-500 มิลลิกรัม ต่อกิโลกรัมน้ำหนักตัว เมื่อให้ทางปาก ในโมเดล ปวดในหนูเมาส์ คือ การทดสอบแท่นความร้อน (hot-plate test) การทดสอบฟอร์มาลิน (formalin test) การทดสอบการบิดตัวจากกรดอะซิติก (acetic acid-induced writhing test) นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยัง ทดสอบฤทธิ์ด้านการอักเสบของตำรับเบญจมูลใหญ่ จากการกระตุ้นให้อู้ง่ายอักเสบด้วยสารเคอาร์วีแฉน

*คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

†สำนักวิชาการ กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการ แพทย์ทางเลือก

(carrageenan-induced paw edema) ในหนูเมาส์ ซึ่งก็พบว่าสารสกัดเบญจมูลใหญ่ทุกขนาดที่ทำให้มีฤทธิ์ต้านการอักเสบได้ จากผลการศึกษาโดยคณะผู้วิจัยนี้ จึงเป็นการพิสูจน์ยืนยันสรรพคุณของตำรับเบญจมูลใหญ่ในสัตว์ทดลองว่ามีฤทธิ์ลดไข้ แก้ปวด และแก้อักเสบได้

*Chayanin Kiratipaiboon, Rawiwan Manohan, Chanida Palanuvej, Nijisiri Ruangrunsi and Pasarapa Towiwat. (2012) Antinociceptive and anti-inflammatory effects of Ben-Cha-Moon-Yai remedy. *Journal of Health Research*. 26(5): 277-284.

ฤทธิ์ของต้นพรมมิ (*Bacopa monnieri*) ในการเพิ่มความจำและปกป้องสมองในโมเดลโรคอัลไซเมอร์ในสัตว์ทดลอง*

นนุช เอื้อบัณฑิต*, จินตนาภรณ์ วัฒนธร*, สุภาพร มัชฌิมะประ*, กรรณก อิงคินันท์**

*ภาควิชาสรีรวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**ภาควิชาเภสัชเคมีและเภสัชเวท คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Journal of Ethnopharmacology, 2554;127:26-31.

ต้นพรมมิ (*Bacopa monnieri* (L.) Wettst) เป็นพืชในวงศ์ Scrophulariaceae มีชื่ออื่นว่า ผักมิ ซึ่งการใช้ต้นพรมมิตามการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์แผนไทย จะใช้เป็นยาขับโลหิต แก้ไข้ ขับพิษร้อน ขับเสมหะ บำรุงกำลัง บำรุงหัวใจ และบำรุงประสาท สำหรับการใช้อย่างอายุรเวทของอินเดีย จะใช้เป็นยาบำรุงประสาท บำรุงหัวใจ ขับปัสสาวะ รักษาโรคลมชัก นอนไม่หลับ หอบหืด และโรคข้ออักเสบ จากการศึกษาฤทธิ์ของสารสกัดจากต้นพรมมิในสัตว์ทดลองพบว่า มีฤทธิ์ลดอาการวิตกกังวล

แก้โรคซึมเศร้า มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ จากข้อมูลเบื้องต้นเหล่านี้ ทำให้กลุ่มผู้วิจัยทำการศึกษาลงของสารสกัดเอทานอล จากต้นพรมมิที่มีต่อภาวะความจำเสื่อมและสมองเสื่อมในโมเดลหนูแรทที่ทำให้เกิดโรคอัลไซเมอร์ (Alzheimer's disease) ด้วยสารเอทิลคอลีน อซิริดีเนียม อีออน (ethylcholine aziridinium ion; AF64A) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า สารสกัดเอทานอลจากต้นพรมมิขนาด 20, 40, 80 มิลลิกรัม/กิโลกรัมน้ำหนักตัว ให้ทางปาก เป็นเวลา 2 สัปดาห์ก่อนให้สารเอทิลคอลีน อซิริดีเนียม อีออน เข้าทางโพรงสมอง (Intracerebro-ventricular administration) และ 1 สัปดาห์หลังให้สารดังกล่าว พบว่า หนูแรทที่ถูกทำให้เป็นโรคอัลไซเมอร์ มีความจำดีขึ้น จำนวนเซลล์ประสาทที่ถูกทำลายโดยสารเอทิลคอลีน อซิริดีเนียม อีออน ก็ลดน้อยลงอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าสารสกัดเอทานอลจากต้นพรมมิสามารถเพิ่มความจำและปกป้องสมองจากโรคอัลไซเมอร์ได้ในสัตว์ทดลอง ดังนั้นต้นพรมมิจึงมีศักยภาพที่จะนำมาศึกษาและพัฒนาต่อเนื่องเพื่อศึกษาถึงฤทธิ์และกลไกการออกฤทธิ์ในการรักษาโรคสมองเสื่อมอัลไซเมอร์ต่อไป

*Nongnut Uabundit, Jintanaporn Wattanathorn, Suporn Mucimapura, Kornkanok Ingkaninan (2010) Cognitive enhancement and neuroprotective effects of *Bacopa monnieri* in Alzheimer's disease model. *Journal of Natural Medicine*, 127: 26-31.

สารสกัดน้ำจากต้นตะเคียนหนู ต้นมะเค็ด ต้นมะคังแดง ต้นไมยราบ และระย่มน้อย จากฐานข้อมูลตำรายาไทย/ล้านนา มโนสร้อย 2 (MANOSROI II) มีฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือดในสัตว์ทดลอง*

จิรเดช มโนสร้อย*, Zaruwa Z. Moses**, วรพภา

มนัสร้อย*, อรัญญา มนัสร้อย****

*ศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ สถาบันวิจัย
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

**คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

***ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่

Journal of Ethnopharmacology, 2554, 138: 92-98.

ต้นตะเคียนหนู (*Anogeissus acuminata*) วงศ์ Combretaceae ต้นมะเค็ด (*Catunaregam tormentosa*) วงศ์ Rubiaceae ต้นมะคังแดง (*Dioecrescis erythroclada*) วงศ์ Rubiaceae ต้นไมยราบ (*Mimosa pudica* var. *hispida*) วงศ์ Fabaceae และ ต้นระย่มน้อย (*Rauwolfia serpentina*) วงศ์ Apocyanaceae เป็นต้นไม้ที่มีการใช้ทางการแพทย์พื้นบ้านทางภาคเหนือของประเทศไทย ในการรักษาโรคเบาหวานและโรคอื่นๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในฐานข้อมูลตำรายาไทย/ล้านนา มนัสร้อย 2 (MANOSROI II) กลุ่มผู้วิจัยจึงเลือกทำการศึกษาสารสกัดน้ำจากต้นไม้มทั้ง 5 ต้นนี้ เพื่อหาฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระและลดน้ำตาลในเลือดในหนูเมาส์ที่ถูกทำให้เป็นโรคเบาหวานด้วยสารอัลลอกแซน

(alloxan) ผลการศึกษาพบว่า สารสกัดน้ำจากต้นตะเคียนหนูมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระได้สูงที่สุด โดยสูงกว่าวิตามินซี (กรดแอสคอร์บิก) 4 เท่า สารสกัดน้ำจากต้นไมยราบและระย่มน้อยเมื่อให้ทางปากมีฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือดของหนูปกติ สำหรับในหนูเมาส์ที่ถูกทำให้เป็นโรคเบาหวาน พบว่าสารสกัดน้ำของทั้ง 5 ต้นเมื่อให้ทางปาก มีฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือดได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยสารสกัดน้ำจากต้นตะเคียนหนูให้ฤทธิ์สูงสุด เทียบเท่า 1.1 เท่า ของสารอินซูลินและแรงกว่ายาลดน้ำตาลในเลือดไกลเบนคลาไมด์ 1.76 เท่า จากผลการการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสารสกัดน้ำจากทั้ง 5 ต้นมีฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือดในหนูเมาส์ที่ถูกทำให้เป็นเบาหวานได้ เป็นการยืนยันฤทธิ์ในการใช้ทางการแพทย์พื้นบ้าน ตลอดจนมีความน่าสนใจที่จะทำการศึกษาพัฒนาต่อเพื่อนำมาใช้เป็นยารักษาเบาหวานในอนาคต

*Jiradej Manosroi, Zaruwa Z. Moses, Worapaka Manosroi, Aranya Manosroi. (2011) Hypoglycemic activity of Thai medicinal plants selected from the Thai/Lanna Medicinal Recipe Database MANOSROI II. *Journal of Ethnopharmacology*, 138: 92-98.